

The Lexicon-Grammar Interface in the Synchrony and Diachrony of Armenian

A workshop on Armenian Linguistics, April 4–5, 2022
Julius-Maximilians-Universität Würzburg

Armenian body part names

Hrach Martirosyan

(Berlin / Leiden)

- **1.** Dual, pluralia tantum and neuter plurals
 - **2.** Ablaut: *o*-grade
 - **3.** Soundsymbolic, onomatopoeic, and nursery words
 - **4.** Taboo & euphemism
- (**3 & 4** with the example of names for sexual organs)
- **5.** Semantics

2. Arm. dual ***ačʻ-kʻ*** ‘eye’ < PIE dual $*h_3(o)k^w-ih_1$ n. ‘both eyes’:

Gr. *ὄσσε*, OCS *oči*, etc.

- *i*-stem (Plato, Paterica, etc. and dialects)
- *a*-stem (Bible+)

◇ Arm. *ačʻ-a-* may reflect a neuter plural in $*-h_2$, with *-čʻ-* analogical after the dual form.

◇ Armenian singular ***akn***, gen. *akan*, instr. *akam-b* ‘eye’

- Aberrant *-k-*: $*ak^h-kn$ (cf. *armu-kn* ‘elbow’, *mu-kn* ‘mouse’, and *un-kn* ‘ear’)

> $*akkn > akn$ (simplification of the geminate).

- Also note Gr. *ὄκκον* ‘eye’.

◇ For the singulative $*aw-n-$ ‘eye’, see *y-awn-kʻ* ‘eyebrows’.

3. *yawn-k* ‘eyebrows’ (Bible+)

- *a*-stem: gen.-dat.pl. *yawn-a-c* ‘ (Philo, Severian of Gabala), ins.p. *yawn-a-w-k* ‘ (Isaiah 3.16 [var. *yawn-i-w-k* ‘], Ephrem); rarely singular, *a*-stem: ins.sg. *yawn-a-w* (Grigor Astuacaban).
- *i*-stem: gen.-dat.pl. *yawn-i-c* ‘ or *yun-i-c* ‘ (Movsēs Xorenac‘i 2.42 [1913=1991: 167^{L10}], Nonnus, Grigor Narekac‘i, etc.), ins.pl. *yawn-i-w-k* ‘ (see above on Isaiah 3.16).

4. *yawn-k*‘ = prefix *y-* ‘in, on, at’

+ **aw-n-* ‘eye’ < PIE **h₃k^w-n-*.

◇ The *i*- and *a*- declensions may be explained through PIE dual **-i(h₁)* and n.pl. **-h₂*, respectively (Martirosyan 2010: 491)

◇ For the semantic pattern, compare:

- Lith. *ántakis*, *añtakis* ‘eyebrow’ = *ant* prep. ‘on, upon, towards’ + *akìs* ‘eye’;
- Slav. **nad-očъje*, **nad-oči* and **ob-očъje*, **ob-oči* ‘eyebrows’, basically meaning ‘on / at / above eyes’.

◇ For the Indo-European body part names with a singulative suffix **-n-*, see Pronk 2015.

- Also note Skt. *ákṣ-i-*, gen.sg. *akṣ-ṇ-ás* ‘eye’, etc.

5. ***artawsr*** ‘tear’ and ***cunr*** ‘knee’ are uninflected in singular; they both derive from IE **u*-stem neuters and display plural forms in *-a-*, which reflects the IE neuter plural **-h₂*.

📖 Godel 1972: 53-54, 57; Kortlandt 1985a = 2003: 60-62; de Lamberterie 1993: 163; Clackson 1994: 47-48, 126; Olsen 1999: 167-168; cf. also Meillet 1903: 146-148. For a general discussion of these words, see Martirosyan 2010: 147, 343-344.

6. *artawsr* (only nom.-acc.sg.), pl. *artasu-k*‘, *a*-stem: gen. *artasu-a-c*‘
‘tear’ from **drákû-*:

- Gr. *δάκρυ* n.;
- Germ. **tagra-* / **trahna-* n. ‘tear’, with four different stem variants (Kroonen 2013: 504-505):

- **tagra-* > Goth. *tagr*, OEngl. *teagor*;
- **takra-* > OHG *zahar*, OEngl. *tæhher*, OFris. *tār*;
- **trakra-* > MHG *traher*;
- **trahna-* > OHG, Old Saxon. *trahan*;
- Lat. *lacruma*, *dacri/uma* ‘tear’, etc.

7. The Armenian plural stem **artasu-a-* < neuter plural **drakû-h₂*, cf. Gr. *δάκρυα*,

◇ Nominative: **drakû-r* > **artá(w)su-r* > *artawsr* with anticipation of **-u-* and/or from PArm. **artawr-* < **drakûru-*.

◇ One might posit an underlying neuter heteroclitic paradigm, albeit analogical rather than original (cf. Lubotsky 1994: 99):

- nom. **drakû-r*,
- gen. **drak̂-(u)n-*,
- pl. **drakû-h₂*.

Middle Armenian and all the known dialectal forms (Hamšen, T‘iflis, Nor Naxijewan, Łarabał, Agulis, Salmast, Van, Moks, Zeyt‘un, etc.) have *artasun-k‘*

8. ***cunr*** (only nom.-acc.sg.), pl. ***cung-k'***, *a*-stem: *cng-a-c* 'knee'

< IE **ĝonu-*: Skt. *jānu-*, Gr. *γόνυ*, etc.

- Arm. pl. *cung-k'* < IE dual **cung-a-* < n.pl. **ĝonu₂-h₂*, cf. Gr. *γοῦνα*.
- *-*u₂-a*: re-introduction of the n.pl. *-a* << *mit-k'* (gen.pl. *mt-a-c*) 'mind, intelligence' and *ənder-k'* (gen.pl. *ənder-a-c*) 'entrails'.
- In the case of *cung-*, the change *-*u-* > *-*u₂-* may have also been strengthened after the dual, **ĝonu₂-ī* > Arm. **cung(-i)*.

◇ Also note: ***tarr***, gen.pl. *tarer-c'* (Bible) or *tarer-a-c'* (Book of Chries 5.5.16, 6.4.2) 'element, matter, substance' probably < PArm. **tarúra* < n.pl. **doru-r-h₂*, based on PIE **doru* n. 'wood'. Singular *tarr* < **tar(u)r*: analogically after the plural **tarúra*. Then *tarr*, as a word with *-Cr* in auslaut, adopted the *er*-declension on the model of such a word as *dustr* : *dster* and *ezer* : *ezer*.

	Neuter singular			Neuter plural		
gloss	IE	Greek	Armenian	IE	Greek	Armenian
‘tear’	<i>*dráku-r/n</i>	δάκρυ	<i>*artás(u)-r</i> > <i>artawsr</i>	<i>*dráku-h₂</i>	δάκρυα	<i>artasu-a-</i>
‘knee’	<i>*ĝonu-(r)</i>	γόνυ	<i>*cún(u)-r</i> > <i>cunr</i>	<i>*ĝonu-h₂</i>	γοῦνα	<i>c(u)ng-a-</i>

Paradigms of *artawsr/artasuk* ‘tear’ and *barjr* ‘high’:

N	Sg	<i>artawsr</i>	Pl	<i>artasu-kʼ</i>	N	Sg	<i>barj.r</i>	Pl	<i>barj-u-n-kʼ</i>
Acc		<i>(z-)artawsr</i>		<i>(z-)artasu-s</i>	Acc		<i>(z-)barj.r</i>		<i>(z-)barj-u-n-s</i>
GD		—		<i>artasu-a-cʼ</i>	GD		<i>barj-u</i>		<i>barj-an-cʼ</i>
Abl		—		<i>y-artasu-a-cʼ</i>	Abl		<i>i barj-u-ē</i>		<i>i barj-an-cʼ</i>
I		—		<i>artasu-a-w-kʼ</i>	I		<i>barj-u</i> <i>(barj-am-b)</i>		<i>barj-am-b-kʼ</i>
Loc		—		<i>y-artasu-s</i>	Loc		<i>i barj-u</i>		<i>i barj-un-s</i>

11. ***mawru-k***‘ (gen.pl. *mawru-a-c* ‘) ‘beard’ < PIE **smok̂ru-* n. ‘beard’:

- Hitt. *zama(n)kur* n. ‘beard’,
- Skt. *śmáśru-* n. ‘beard’,
- Lith. *smãkras*, *smakrà* ‘chin’, etc.

◇ PArm. **(s)mawrú-a-* < n.pl. **smok̂ru-h₂* (**-k̂r-* > Arm. *-wr-*).

◇ CA by-form ***muruk***‘ < **mowru-* < **smok̂ru-* >.

◇ It is tempting to assume that the vowel *-a-* penetrated from the older IE **smok̂ur* (cf. Hitt. *zamakur*);

- trisyllabic **smok̂ur-h₂* > Arm. **(s)mawúra*
 - with **o* > *a* in open pretonic syllable
 - and *w* analogically after **smok̂ruh₂* > **mowrua-*

12. CA *rungn* (mostly pl. *rng-un-k*'), **rung-k*', *a*-stem 'nostrils' from neuter plural **sro/ug^h-n-h₂*; cf.

- Gr. *ρύγχος*, *ρύγχεος* n., diminutive *ρύγχιον* n. 'snout, muzzle (of swine, dogs and other quadrupeds); beak, bill (of birds)',
- Celt. **srognā* > OIr. *srón*, *ā* f. 'nose', MWelsh *ffroen* f. 'nostril', etc.

CA *lar* ‘rope, rein, cable, cord, string’ (*o*-, *i*- and *a*- stems)

		<i>o</i> -declension		<i>i</i> -declension		<i>a</i> -declension	
	Case	Form	Source	Form	Source	Form	Source
Sg	GD	<i>lar-o-y</i>	Čarəntir	<i>lar-i</i>	Ners. Lambr.	(← <i>lar-i</i>)	
	Ins	<i>lar-o-v</i>	Mikah 2.4	<i>lar-i-w</i>	Ephrem, Gr. Narek.		
Pl	GD			<i>lar-i-cʼ</i>	Paterica, Yovh. Erz.	<i>lar-a-cʼ</i>	Grig. Aršaruni
	Ins	<i>lar-o-v-kʼ</i>	Esther 1.6 ¹	<i>lar-i-w-kʼ</i>	Yovh.Mand. ²	<i>lar-a-w-kʼ</i>	Alex. Rom., ³ Tʼovm. Arcr.

14. CA *lar* ‘rope, rein, cable, cord, string’ (*o*-, *i*- and *a*- stems) < $*h_1ul(e/o)h_1ro-$,

- Gr. **n.pl.** εὔληρα, Dor. αὔληρα, Hesychian ἀβληρά ‘reins’
- Lat. *lōrum*, -ī, **n.** ‘thong, rawhide whip, rein’.

◇ $*h_1ulh_1ro-$ would develop to PArm. $*uláro-$ > *lar*, *o*-stem,

◇ n.pl. $*h_1ul(e)h_1r-h_2$ (cf. Gr. n.pl. εὔληρα) > PArm. $*ulár-a$ > *lar*, *a*-stem.

◇ dual $*h_1ulh_1r-i(h_1)$ > $*ulári-$ > *lar-k*‘, *-i-c*‘, etymologically ‘reins’

Pluralia tantum

Arm. nom.pl.	Arm. gen.pl.	Indo-Eur.	Gender	Cognate 1	Cognate 2
<i>andund-k'</i>	<i>andnd-o-c'</i>	<i>*(ǵ-)b^hud^hno-</i>	m.	Skt. <i>(a-)budhná-</i> m.	MPers. <i>a-bun</i>
<i>erkin-k'</i>	<i>erkn-i-c'</i>	<i>*h₁r(e)g^wen-t-</i>	f.	Skt. <i>rajanī-</i> f.	
<i>ənder-k'</i>	<i>ənder-a-c'</i>	<i>*h₁enter-h₂</i>	n.	Gr. <i>ἔντερά</i> n.pl.	Russ. <i>játra</i> n.pl.

16. **pork̂-u-* ‘rib, side’ > CA *y-orsay-s* adv. ‘supinely, lying on the back’ (John Chrysostom, Philo, etc.), *yorsayseal* ‘id.’ (Proverbs 6.9; *yorsayseal ankeal* in Canon Law, with *ankanim* ‘to fall down’), *yorsaysem* ‘to cause to lie down; to let fall, overthrow’ (Paterica, Grigor Narekaci, etc.); without *y-*: *orsays* ‘lying on the back’ (Paterica), *orsayseal* ‘supine’ (Movsēs Xorenac‘i 1.12);

- Skt. *pārśu-* f. ‘rib’, *pārśvá-* n. ‘the region of the ribs, side, flank’,
- YAv. *pərəsu-* ‘rib’, Khot. *pālsuā-* ‘rib; spoke’, MPers. *pahlūg*, NPers. *pahlū* ‘side, rib’, Oss. *fars* ‘side’, etc.
- OCS *pr̃si* ‘chest, bosom’, Russ. *pér̃si* ‘breast, bosom’, Lith. *pìršys* ‘chest of a horse’, etc. (considered uncertain).

📖 Jahukyan 1991: 42; 2010: 556a; Martirosyan 2013: 100.

17. The “pure” form **(y)orsay* preserved in the dialect of **Nor-Jūla**: *hōrsa əngnel* ‘to lie down or recline like a superior’ from **yorsay ankan-* (cf. *yorsayseal ankeal* in Canon Law), and **yors-ank-* > *hōrsang tal* ‘id.’.

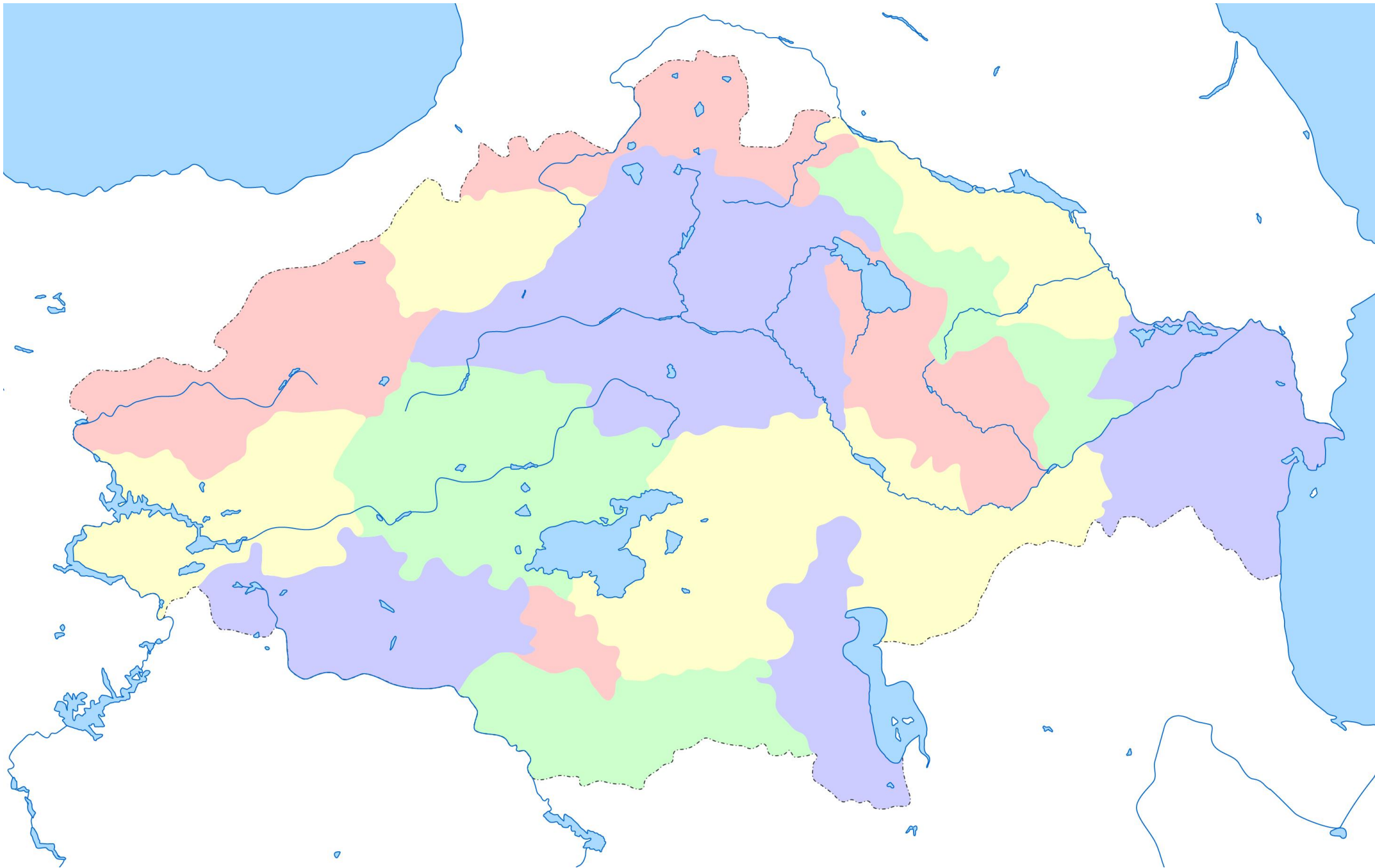
◇ **Place name** *Atiors-k* = *Ati* ‘Lake Van’ < ‘Salty’ + **ors-* ‘rib, side’

◇ The *o*-vocalism is found in several words in the same semantic field:

- *koł* ‘rib, side’,
- *ołn* ‘spine, back’,
- *or* ‘buttocks’,
- *p’or* ‘belly’,
- *k’ov* ‘side’.

◇ Perfect parallels:

- *y-orsays-eal* ‘supinely, lying on the back’ < **orsay-* ‘rib, side’,
- *y-ołn-eal* ‘id.’ < *ołn* ‘spine, back; (dial.) hill-side’.

18. Arm. *klir* ‘penis’

- Middle Armenian (Rivola 1621, Norayr Biwzandac‘i)
- ubiquitous in the dialects

◇ Compared with Kartv. **qle-* ‘penis’: Georg. *qle-* ‘penis’, Megr. ‘*ole-*’, Laz. *qole-*, *ole-*, *kole-* ‘penis’; cf. Svan *qlaw* ‘child (boy)’ (see Klimov 1998: 105, 243-244).

◇ The ending *-ir* of Arm. *klir* may be due to the influence of MPers. *kēr*, NPers. *kēr* / *kīr* ‘penis’.

📖 For a further discussion on the relationship between Arm. *klir* with those Kartvelian and Iranian words, see Gippert 2005: 153.

ՀԱՌԱԳԻՐԷ
ՏԱՅՈՅ
DICTIONARIUM

ARMENO-LATINUM

AUSPICIIS

FEDERICI CARD. BORROMÆI

ARCHIEPISC. MEDIOLANI

confectum, & editum.

AVCTORE

FRANCISCO RIVOLA

Ciuc. Mediolanensi.

MEDIOLANI.

Ex Typographia Collegij Ambrosiani. Anno M. DC. XXI.

L I N G V A R V M S T V D I O S I S

OPERIS AVCTOR.

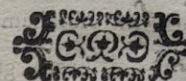
DICTIONARIUM HOC ARMENO-LATINVM
adiutus ego Armenorum nonnullorum
ope inchoavi, quos FEDERICVS
CARDINALIS BORROMÆVS
diù hîc aluit, vt ea etiam Lingua nos-
trorum hominum studijs coleretur. Partim igitur
eorum opera, partim varia Librorum lectione Opus
à me absolutum est. In quo si fortasse aliquid desi-
derabitur, peto ab illis, in quorum manus meus hic
labor peruenit, vt non solum meminerint, Lin-
guam hanc nullorum adhuc litteris tractatam fuisse,
sed Authorem etiam ipsum non esse genere, vel Pa-
tria Armenum. Grammatica certè Præcepta, quæ
ad eiusdem Linguae cultum meo studio elaborantur,
explere fortasse poterunt, si quid talium Linguarum
Studiosi amplius, copiosiusue requirunt.

FRANCISCI

RIVOLÆ

DICTIONARIUM

ARMENO-LATINVM.

LITTERA Մ.

ԱԲԱԿՈՒԹ
ԱԲԴԻԱ,
ԱԲԷԹ

ԱԲԷԹԱԾԻՆԵ

ԱԲԷԹՆԱԳՈՎՐ

ԱԲԷՆ gen. ԱԲԷՆԻ

ԱԲԷՆԱՅ

ԱԲԷՆԱՅԱՆԻՆԻ

ԱԲԷՆԻՆԵ

ԱԲԷՆԻՆԻԹ

ԱԲԷՆԵՐ

ԱԲԻԱԹԱՐ

ԱԲԻՄԵԼԵՔ

ԱԲԻՈՒԹ

Abacuch.

Abdias.

Iapheth.

Progenies Iapheth.

Abdenago.

Abel.

Cœnobita, monachus.

Cœnobarum ordini adscribi.

Cella, cœnobitę domicilium.

Vita cœnobitica.

Abner.

Abiatar.

Abimelech.

Abiud.

A

ԿԼ^նաբնոց

Locus peponibus confectus.

ԿԼաւկոմ աւել

Accicula.

ԿԼաւրել ab ԿԼոր

Vide ԿԼորել

ԿԼափ

Fauces.

ԿԼիր և արանք

Membrum virile.

ԿԼոր և բոլոր

Rotundus.

ԿԼորել

Rotundare, in orbē componere.

ԿԼորիկ

Aliquantulum rotundus.

ԿԼսիլ և ԿԼուցել

Glutire, deglutire.

ԿԼսել

Ad summum replere.

ԿԼսիլ

Plene cumulari, & repleri.

19. Soundsymbolic **kul-* and redupl. **ku-ku(-l)* (MidArm. and all the dialectal areas) ‘small, spherical and plump (object or person)’, ‘pupil’, ‘jug’, ‘doll, little girl’; MidArm. and dial. *kl-or-ak* ‘small ball’, *kl-ur* ‘round, spherical’; MidArm. and dial. onomatopoeic *kl-kl-* ‘to gurgle’

- cf. Arm. dial. *kuklat* ‘he who is deprived of virility and sexual potency, soy boy’, prob. **kukul-* ‘penis pueri’ + privative suffix *-at*
- Skt. *gula-* m. ‘glans penis’ (Lex.), ‘ball’ vs. *gola-* m. ‘globe’ (Cl.), ‘jar in the form of a ball’ (Ep.), *gulī-* f. ‘globe’ (Lex.), *gulikā-* f. ‘bullet, ball, pearl, pill’ (Cl.);
- Shughni *γur*, Yazghulami *γər* ‘testicle’, pl. ‘scrotum’, Sarikoli *γur*, Yazghulami *γōr* ‘penis’;
- MHG *kūle* ‘ball’, Old English *cycgel* ‘club with rounded head’;
- Hitt. *kulli-* n. (Luwianism) ‘pot for honey or oil’;
- Also note NPers. *kulāh* ‘seed vessel or capsula; penis; bubble’.

◇ Georgian-Zan **kukul-* ‘bud, burgeon’: Georg. *kukur-*, *koḡor-* ‘bud, burgeon’, Megr. *kvikvil-* ‘bud’, Laz *kukul-*

20. Conclusion

- ◇ Arm. *klir* ‘penis’ derives from the Armenian widespread soundsymbolic and onomatopoeic root **kul-* ‘small, spherical and plump object’,
- ◇ possibly directly comparable with Skt. *gula-* m. ‘glans penis; ball’, etc. (cf. also Kartv. **qle-* ‘penis’).
- ◇ The ending *-ir* of Arm. *klir* may be due to the influence of MPers. *kēr*, NPers. *kēr* / *kīr* ‘penis’.

21. Medit. substr. $*t^h u \bar{o} i k \hat{o}$ - or $*t \bar{u} (i) k \hat{o}$ - vel sim. ‘fig’:

- Arm. $t'uz$, *o*-stem ‘fig’, dial. (Aslanbek and Ozim) ‘female genitals’;
- Gr. $\sigma \tilde{u} k o v$, Boeotian $\tau \tilde{u} k o v$ n. ‘fig; *pudenda muliebria*, female genitals’;
- Lat. *fīcus*, $\bar{i}$ and $\bar{u}s$, f. ‘fig, fig-tree’,
 - Ital. dial. *fica* / *figa* ‘vulva’, ‘sexually very attractive woman’
 - cf. Germ. *Feige* ‘fig’, ‘vulva’, ‘cowardly’

22. Semantics: shifts in opposite directions

- *or(-k)* ‘**buttocks**’ > ‘**end, extremity, bottom**’
- *etew* ‘**back, behind**’ > ‘**buttocks**’

BSB Bayerische
StaatsBibliothek

MIDZ Münchener
DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Warg srbotz harantz (d. i. Leben der heiligen Väter)

Bd.: I

Venedig 1855

A.or. 2390-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10250219-2

ՎԱՐՔ
ՍՐԲՈՑ ՀԱՐԱՆՑ

ԵՒ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ

ԸՍՑ

ԿՐԿԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՆՈՒԹԵԼՆ

ՆԱԽՆԵԱՑ

ՀԱՅՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1855 ԴՅԴ

սրբութեն . և տեսին զեղեալսն երկու ծերք տեսողք և սլատմեցին մեզ :

ԵՂԲԱՅԻ՝ ոմն յերթ և եկու թեան վանիցն անկաւ 'ի գարշ մեղս . և 'ի գալն 'ի վանսն մեռաւ , և էր սեւացեալ երես նորա . և հայր վանից գիտաց հոգւովն զեղեալսն , և ամենայն վանիւքն զերիս աւուրս անսուաղ խնդրեաց յայ : Եւ ահա տեսանէր զի թափէր 'ի դիւաց զհոգի նորա տէրն ասելով՝ եթէ 'ի գործ վանիցն կալով մեղաւ , և խնդրեն այժմ՝ բոլոր ուխտն . զոր եթէ քաղաք մի խնդրէ զմահապարտ 'ի թագաւորէ , ոչ արգելու . ես զի ան ողորմած եմ , զիմորդ արգելում զգուծ

նեցաւ նախասացեալ հոգետես ծերոյն եթէ չորեքին 'ի միասին են առաջի ան :

Եւ ոմն եղբայր էր որ գնայր 'ի սպասաւորութիւն մեծաժողով վանից առ իշխանս և առ արքայ և 'ի քաղաքս և 'ի գիւղս , և զամենայն բարւոք կազմէր և յարգարէր զգործ ուր և առաքեալ լինէր : Եւ եղև 'ի շրջելն իւր 'ի խորմանէ չարին անկաւ 'ի մեղս գարշ պոռնկութե , և վաղվաղակի ընդ մեղանչելն եհաս մեռանել նմա , և սեւացան երեւք նորա և եղեն իբրև զոռք տապակի : Իսկ հայր վանիցն վասն զի հոգետես էր , իբրև ետես ծանեալ զայն . և ժողովեալ զեղբարսն ողջոյն ասէ ցնոսա . եղբայրս այս վասն ձերոյ սպասաւորութեան և հանգստեան ան

իմ: Այլ պատմեաց զտեսիլն եղբարցն հայրն, և հայե-
ցան 'ի մեռեալն և պայծառացեալ էին երեսք նորա. և
առեալ թաղեցին զնա 'ի փառս Վճի նայ մերոյ:

ԱՊՒՍԿՈՊՈՍ՝ ոմն 'ի Աբիա յաւուր միում 'ի մեծ
Ժողովումն ասաց. լուր լիցի ձեզ, զի անկայ 'ի պոռնկու-
թիւն, և ոչ եմ եպիսկոպոս: Այլ հանեալ զեմբիորոնն
եղ 'ի սեղանն: Այլ ամենայն ժողովուրդն ելաց և ասէ.
'ի վերայ մեր լիցի մեղքն քո, կացցես և մի ելանել: Այլ
ապա ետ եպիսկոպոսն փակել զայլ դրունս եկեղեցւոյն,
և զինքն ընկէց արտաքոյ միոյ դրանն և ասաց. չունի ոք
հրաման որ առանց կոխելոյ զգլուխ իմ ելցէ արտաքս:
Այլ արարին այնպէս: Այլ մինչ ելանէր յետին այրն, եկն

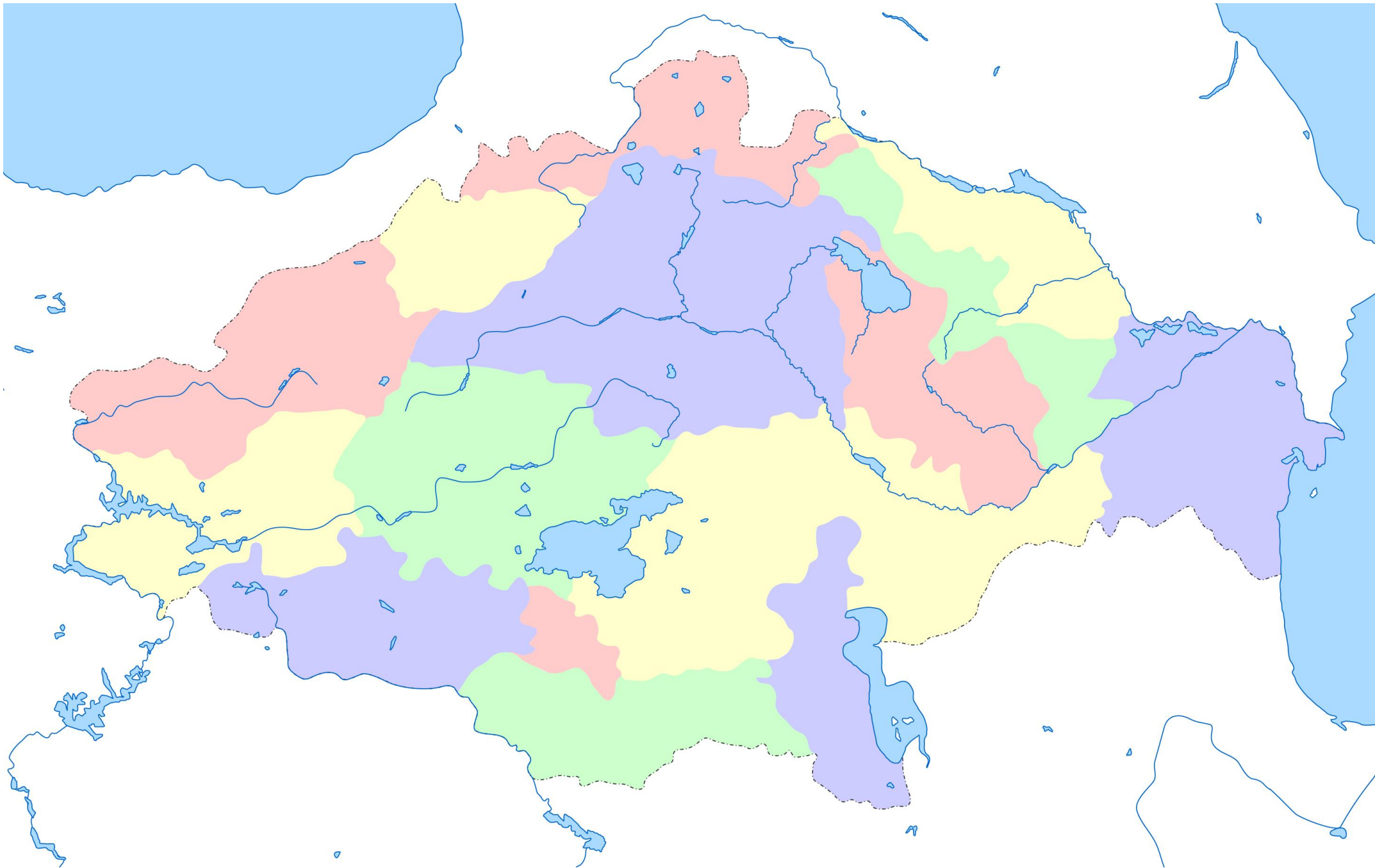
ապաքէն առեալ 'ի ձեռանէ դահճացն շնորհէ նոցա, որչափ ևս ա-
ռաւել ես որ եմ թագաւոր յաւիտենից և դատաւոր արդար և մար-
դասէր՝ պարգևեմ զինուորաց իմոց զինդիրս զայս և լսեմ ձայնի խնդ-
րուածաց նոցա: Զայս իբրև ասաց փրկիչն, փախեալ դեն ամաչեցեալ
և անյայտ եղև: Եւ 'ի միտս եկեալ 'ի զարմացմանէ հայրն, պատմեաց

ապաքէն առեալ 'ի ձեռանէ դահճացն շնորհէ նոցա , որչափ ևս առաւել ես որ եմ թագաւոր յաւիտենից և դատաւոր արդար և մարդասէր՝ պարգևեմ զինուորաց իմոց զխնդիրս զայս և լսեմ ձայնի խնդրուածաց նոցա : Զայս իբրև ասաց փրկիչն , փախեալ դէն ամաչեցեալ և անյայտ եղև : Եւ 'ի միտս եկեալ 'ի զարմացմանէ հայրն , պատմեաց զտեսիլն եղբարցն , և ուրախ եղեն ամենեքեան : Եւ սկսաւ երես մեռեալ եղբօրն սրբել առ սակաւ սակաւ 'ի սևութէն մինչև կատարեալ լուսաւորեցաւ նա , և հաւատացին ամենեքեան զի դասեաց տէր զհոգի նորա 'ի դասս սրբոց : Եւ առեալ զմարմինն նորա պատուով եդին 'ի գերեզմանի հարցն . զի որում ւնի շնորհեաց զմեզս , ո՞րչ [թողցէ : Եւ փառաւոր առնելին զւնի և ասէին . մերձ է տէր առ ամենեանս որ կարդան առ նա ճշմարտութիւն :

սա . եղբայրս այս վասն ձերոյ սոգասաւորութեան և հանգստեան ամ
յոժարութիւն գնայր 'ի գիւղս և 'ի քաղաքս և գլխեցաւ 'ի գիւաց իբրեւ
զմարդ , այլ 'ի գործս և 'ի ջանս էր վասն ձեր . և արդ զի վասն մերոյ պատ-
շառի անկաւ նա 'ի մեղս , եկայք կացէք ընդ իս զի աղօթեսցուք վասն
նորա , գուցէ ողորմեսցի նմա տէր , զի ողորմած է : Եւ սկսան միանգա-
մայն աղօթել արտասուօք վասն նորա , և պահեալ և աղօթեալ զերիս ա-
ւուրս խնդրէին 'ի տեառնէ ողորմուի վասն նորա , և զերիս աւուրս ոչ
ոք ճաշակեաց բնաւ և ոչ գադարեցին յողբալոյ և յաղօթելոյ : Եւ եղև
'ի զարմացման հայր վանիցն , և ետես տեսիլ զի փրկիչն գլխացեալ էր 'ի
վերայ աշխատութեանց և վշտագնութեց եղբարցն . և ետես զգնն զի
կայր մերձ և ասէր ցտէր . տէր արգար գատաւոր , մեր է հոգի սորա ,
զի մեղաւ և ոչ ապաշխարեաց : Ասէ ցնա փրկիչն . արգար դատաւոր
եմ ես , այլ ողորմած իսկ եմ և մարգասէր . և զի մարգասէր և ողոր-
մած եմ ես , ոչ է պարտ անտես առնել զաղաչանս այսքան կրօնա-
ւորաց և զարտասուս այսքան արանց սրբոց զոր մատուցանեն ինձ . և
այս ևս զի նա վասն սոցա անկաւ 'ի մեղս , զի կարող էր և նա հանդար-
տել 'ի վանս իբրեւ զսոսա և ոչ խոցոտիլ 'ի նետից քոց , այլ 'ի սակս
սպասու եղբարցն եղեալ հեղգութիւն և գլխեալ խաբեցաւ 'ի քէն : Ո՛չ
տեսանես զի ամենեքեան եղեալ են զանձինս 'ի մահ վասն նորա . և
եթէ այսչափ բազմութիւն անտես արարեալ են զինքեանս և երիս ա-
ւուրս սովամահ լեալք ողբովք աղաչեն զիս՝ ո՞րպէս ոչ լուայց աղա-
չանաց նոցա որք վասն իմ խոնարհեալ և քրձազգեցեալք այսպէս զըղ-
ջութիւն կարգան առ իս այսչափ բազմութիւն , և այս վասն նորա որ պա-
տահամբ գիպեցաւ մեղքն և ոչ սովորութիւն , և ոչ վասն իւր գնա-
ցեալ՝ այլ վասն բանից իմոց . զի եթէ թագաւորք երկրի առնեն զայն
զի թէ աղաչեսցեն զնա քաղաքն ողջոյն վասն մահապարտի ու մեմն՝ ո՛չ

ապաքէն առեալ 'ի ձեռանէ դահճացն շնորհէ նոցա , որչափ ևս առաւել ես որ եմ թագաւոր յաւիտենից և դատաւոր արդար և մարդասէր՝ պարգևեմ զինուորաց իմոց զխնդիրս զայս և լսեմ ձայնի խնդրուածաց նոցա : Զայս իբրև ասաց փրկիչն , փախեալ դէն ամաչեցեալ և անյայտ եղև : Եւ 'ի միտս եկեալ 'ի զարմացմանէ հայրն , պատմեաց զտեսիլն եղբարցն , և ուրախ եղեն ամենեքեան : Եւ սկսաւ երես մեռեալ եղբօրն սրբել առ սակաւ ստկաւ 'ի սևութէն մինչև կատարեալ լուսաւորեցաւ նա , և հաւատացին ամենեքեան զի դասեաց տէր զհոգի նորա 'ի դասս սրբոց : Եւ առեալ զմարմին նորա պատուով եդին 'ի գերեզմանի հարցն . զի որում ԹԺ շնորհեաց զմեզս , ո՞րչ [թողէ : Եւ փառաւոր առնէին զԹԺ և ասէին . մերձ է տէր առ ամենեանն որ կարգան առ նա ճշմարտութիւն :

Եւսկիսկոպոս ոմն էր 'ի քաղաքի ուրեմն և պատրանօք գիւաց անկաւ նա 'ի պոռնկութիւն : Իսկ յաւուր միով եղև ժողով մեծ և աղօթք յեկեղեցին , և ոչ ոք գիտէր զմեզս նորա . այլ ինքն առաջի ամենայն ժողովրդեանն խոստովանեցաւ և ասէ . գիտացէք ամենեքեան , զի անկայ ես 'ի պոռնկութիւն : Եւ եդեալ զեմիփորոնն 'ի վերայ սուրբ սեղանոյն ասէ . ես ոչ ևս եմ եպիսկոպոս : Իսկ իբրև լուան զայսպիսի մեզս նորա զոր ոչ ծածկեաց , այլ մանաւանդ առաջի մեծի ժողովոյն խոյտառակեալ նշաւակեաց զինքն ասելով մեղաւոր գող , և այս վասն խոնարհութեան սրտի զոր ունէր բնաւորեալ յինքն յառաջագոյն , ամենեքեան միաբան ասէին արտասուօք միով ձայնիւ . 'ի վերայ մեր եղիցի այդ մեղք , և մի ելանէր 'ի մէնջ : Յայնժամ ասէ ցնոսա եպիսկոպոսն . եթէ կամիք զի մի ելից 'ի ձէնջ , արարեք զոր ասեմ : Ասեն ցնա . արասցուք զոր ինչ կամիս , զի ոչ գիտէին զկամս նորա : Իսկ նա փակեալ զերկոսեան գրունս եկեղեցւոյն , և էր 'ի ներքս ամենայն ժողովն . և թողեալ 'ի բաց զերրորդ դուռն , և ինքն կայր արտաքոյ և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց 'ի վերայ դրանն և ասէ ցժողովն . ոչ ունիցի մասն և բաժին յայ որ ոչ կոխեսցէ զպարանոց իմ յելանելն աստի : Ահա իբրև լուան և տեսին զոր կամէր , արտասուաց հեղեղմունք հանին ամենայն ժողովն . և վասն սիրելոյ զնա և հաճելոյ զկամս նորա արարին նոքա ըստ բանի նորա : Եւ իբրև և լանէր որ յետոյ ամենեցուն գայր , լուաւ ձայն յերկնից որ ասէր . վասն մեծի խոնարհութեան քո

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Thank you for your attention!